

III. Uluslararası Öğrenci Bienali Ardından: “Sırada Ne Var?” Sorusuna Yanıtlar

Mesut Batuhan Çankır¹

Yeryüzünde yaşayan tüm varlıkların yaşamını tehdit eden felâketlerle iç içe geçmiş bir çağda yaşıyoruz. İklim krizinin sınır tanımayan etkileri, pandemilerin küresel dolaşımı kesintiye uğratan sonuçları, savaşlar, göçler, ekonomik buhranlar ve yer kürenin sarsıntıları... Tüm bu gelişmeler yalnızca yıkım değil, aynı zamanda dönüşüm potansiyeli de taşımaktadır. İstanbul Aydın Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde gerçekleştirilen III. Uluslararası Öğrenci Bienali, işte tam da bu eşiği, yani yıkım ve yeniden doğuş arasındaki kırılma hattı, “Sırada Ne Var?” sorusu etrafında tartışmaya açmıştır.

Bienal süresince sergilenen işler; sanat ve tasarım alanlarının farklı disiplinlerinden gelen öğrencilerin, yaşadığımız çağın krizlerini yalnızca tema olarak değil, biçim ve ifade düzeyinde de nasıl dönüştürdüğünü ortaya koymuştur. “Sırada Ne Var?”, sırada olanın bilinmezliğine yönelik bir endişeyi değil; bu bilinmezlikten doğabilecek olan yeni düşünsel ve estetik açılımları da içine alan yaratıcı bir arayışı simgelemiştir.

Felâketler çoğu zaman kederle, kayıpla ve çaresizlikle ilişkilendirilmektedir. Ancak bu bienal bize bir kez daha göstermiştir ki, felâket aynı zamanda yeni sorulara, yeni söylemlere, yeni hayallere ve kolektif bir dönüşüm iradesine de zemin sunabilmektedir. Sergilenen yapıtlar, yalnızca bireysel estetik ifadeler değil; aynı zamanda kolektif hafızanın, çevresel duyarlılığın ve eleştirel düşüncenin birer temsili olmuştur. Öğrenciler, doğal ya da insan kaynaklı yıkımların yalnızca sonuçlarını değil, aynı zamanda bu sonuçlar karşısında geliştirilebilecek yaratıcı direnç biçimlerini de sorgulamışlardır.

Bu bienal aynı zamanda felâketin sanatta nasıl temsil edildiğini değil, sanatın felâket karşısında nasıl bir eylem alanı yaratabileceğini tartışmaya açmıştır. Kimi yapıtlar, yıkımın ardından gelen sessizliği bir dile dönüştürürken; kimileri umut, direniş, yeniden doğuş gibi kavramlar etrafında yeni anlatılar kurmuştur. Doğanın ve insanın taşıdığı yaralar, bazen dijital araçlarla, bazen de elle yapılan çalışmalarla farklı şekillerde yeniden yorumlanmıştır. Geçmişten bugüne uzanan teknolojik gelişmelerin, felâketlerle kurduğumuz ilişkiyi nasıl dönüştürdüğü de birçok çalışmanın merkezinde yer almıştır.

Katılımcı öğrenciler yalnızca kendi bireysel deneyimlerini değil; aynı zamanda ortak geleceğe dair umutlarını, kaygılarını ve direniş biçimlerini evrensel bir sanat diliyle ifade etmişlerdir. Bu anlamda bienal, hem sanatsal hem de düşünsel üretim açısından zengin bir buluşma alanı sunmuştur. “Sırada Ne Var?” sorusu, bienal boyunca yalnızca temsili bir başlık olmaktan çıkıp, sanatın gündeme, topluma ve geleceğe yönelttiği gerçek bir soru hâline dönüşmüştür.

Bienal, yalnızca bir sergi etkinliği olmanın ötesinde, çağın ruhunu çok boyutlu biçimde tartışmaya açan kültürlerarası bir düşünce ve üretim platformu olarak sanat tarihindeki

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü, mesutcankir@aydin.edu.tr, 0000-0002-7634-3195
DOI: 10.17932/IAU.SANAT.2015.015/sanat_v011i21005

yerini almıştır. Küresel belirsizliklerin, çevresel krizlerin, toplumsal dönüşümlerin ve bireysel kırılmalıkların belirlediği günümüz dünyasında, genç sanatçıların ortaya koyduğu üretimler, yalnızca estetik değil; aynı zamanda düşünsel birer karşılık ve direniş alanı olarak öne çıkmaktadır.

Yedi farklı ülkeden yetmişin üzerinde katılımcının bir araya gelmesiyle oluşan bu kolektif yapı, farklı coğrafyalara ait deneyim ve bakış açılarını ortak bir sanatsal düzlemde buluşturmuş; bienali çok sesli, çok katmanlı bir etkileşim alanına dönüştürmüştür. Öğrenci çalışmaları; göç, bellek, kimlik, teknoloji, doğa ve insan ilişkisi gibi güncel temalar üzerinden, bireysel yaşantılarla toplumsal gerçeklikler arasında düşünsel ve duysal köprüler kurmuştur.

Bu bağlamda her bir eser, yalnızca bireysel bir ifade biçimi değil; aynı zamanda ortak geleceğimize dair bir tahayyülün, bir arayışın ve bir duyumsamanın görsel izdüşümü olarak okunabilir. Bienal, bu yönüyle çağdaş sanatın genç yaratıcılar aracılığıyla nasıl bir eleştirel refleks ve dönüştürücü potansiyel taşıdığını güçlü biçimde ortaya koymuştur.

Bienalin akademik niteliği, on üç farklı ülkeden yaklaşık elli akademisyenin oluşturduğu Seçici Kurul ile daha da derinlik kazanmıştır. Kurulda yer alan bilim insanları, öğrenci üretimlerine uluslararası perspektiften yaklaşarak çok katmanlı değerlendirme süreçlerine katkı sunmuş, farklı disiplinlerden gelen bakış açılarıyla bienalin entelektüel zeminini güçlendirmiştir.

III. Uluslararası Öğrenci Bienali, yalnızca sergi salonlarında sergilenen işler aracılığıyla değil; aynı zamanda paralel etkinlik programı sayesinde çok katmanlı bir düşünsel ve deneyimsel alan inşa etmiştir. Bienal süresince düzenlenen söyleşiler ve atölyeler, genç sanatçılarla alanında uzman profesyonelleri bir araya getirerek katılımcılara disiplinlerarası bir etkileşim zemini sunmuştur.

Paralel etkinlikler dizisi, Oruç Çakmaklı'nın açılış töreniyle başlamıştır. Çakmaklı, konuşmasında sanatın çağdaş krizler karşısındaki düşünsel ve etik sorumluluğuna dikkat çekerken, aynı zamanda temel tasarım ilkeleri üzerinden yola çıkarak sanatın dönüştürücü potansiyelini vurgulamıştır. Form, denge, ritim ve uyum gibi tasarımın temel yapıtaşlarının, yalnızca estetik bir düzen kurma aracı değil; aynı zamanda yaşamın kaotik akışı içinde bir anlam ve yön arayışına işaret ettiğini ifade etmiştir. Geçmişten bugüne sanatın üstlendiği rolü hatırlatarak, belirsizliklerle örülü bir dünyada sanatın umut ve direnç kaynağı olabileceğinin altını çizmiştir. Bu umut dolu ve ilham verici konuşma, bienalin temel sorusu olan "Sırada Ne Var?"ı yalnızca sorgulamakla kalmamış; bu soruya yaratıcı, insani ve dönüştürücü yanıtlar üretmenin yollarına da ışık tutmuştur.

Görsel 1. Oruç Çakmaklı Açılış Konuşması

Moda ve tekstil alanına dair önemli bir katkı ise, Uğurhan Uzun ve İnci Orak'ın TAYPA iş birliğiyle gerçekleştirdiği *“Denim, Street, Sportswear Trendleri”* başlıklı sunum olmuştur. Tasarımın endüstriyle buluştuğu bu konuşma, genç sanatçılara sürdürülebilirlik, malzeme bilgisi ve moda kültürü üzerine güncel bilgiler sunmuştur.

Berlinala, Cannes, Sundance ve Akademi Ödülleri gibi prestijli festivallerde yer alan projelerde görev almış, sanatçı ve ses tasarımcısı Hassan Shabankareh'nin gerçekleştirdiği *“Ses ve Gerçeklik”* başlıklı konuşması, işitsel algının görsel sanatla, mekânla ve hafızayla kurduğu çok katmanlı ilişkiyi ele alan etkileyici bir sunuma dönüşmüştür. Bienal kapsamında yaptığı konuşmada, sesin bir ifade biçimi olarak gerçekliği nasıl dönüştürdüğünü sorgulayan Shabankareh, katılımcılara sesin düşünsel, fiziksel ve duygusal boyutlarını içeren alternatif bir bakış açısı kazandırmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Erkan Saka'nın *“Bilgiye Erişimde Yapay Zeka”* başlıklı sunumu, dijital teknolojilerin bilgi üretimi ve tüketimi üzerindeki etkilerini tartışmıştır. Özellikle yapay zekânın sanat, akademi ve medya alanlarındaki yükselen rolü, genç üreticiler için ilham verici olduğu kadar sorgulayıcı bir alan açmıştır.

Seda Civan'ın gerçekleştirdiği *“Heykel-Figür Atölyesi”*, katılımcıların doğrudan üretime dahil olduğu uygulamalı bir deneyim sunmuştur. Atölye, sadece teknik becerilerin geliştirilmesine olanak tanımakla kalmayıp, aynı zamanda katılımcıların heykel yapımına dair kavramsal ve estetik yaklaşımlarını derinleştirmelerine imkân sağlamıştır. Kil malzemesiyle çalışan katılımcılar, heykel formunu ve üç boyutlu kavrama yetisini

keşfederken, bedensel ifadenin yaratıcı süreçteki önemini deneyimleyerek, fiziksel ve zihinsel emeğin birleştiği bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu yönüyle atölye, bienalin üretim odaklı etkinlikleri arasında önemli bir yer tutmuştur.

Görsel 2. Seda Civan Heykel- Figür Atölyesi

İllüstrasyon ve görsel sanatlar alanında çalışan Murat Kalkavan'ın "*Görsel Sanatçı Olarak Portfolyo Hazırlama ve Potansiyel Müşterilerle İletişim Süreçleri*" başlıklı sunumu, yaratıcı üretimlerin profesyonel mecralarda nasıl temsil edileceği konusunda katılımcılara somut stratejiler sunmuştur.

Serkan Emiroğlu'nun gerçekleştirdiği "*Plan Hiçbir Zaman Senin Değildi. Kendi Planını Yap!*" başlıklı konuşma, sanatçının moda endüstrisindeki deneyimlerinden yola çıkarak, genç sanatçılara kendi yaratıcı yollarını çizmeleri, sektörel beklentilere değil, kişisel vizyona sadık kalmaları gerektiği yönünde içgörüler sunmuştur. Moda, fotoğraf ve bireysel anlatımın kesiştiği bu buluşma, izleyiciler için cesaret verici bir perspektif sağlamıştır.

Nihan Sevinç Muşdal'ın gerçekleştirdiği "*Doğanın İzinde: Bitki Tasarımı Söyleşisi*", doğa ile tasarım arasında kurulan bağları hem kavramsal hem de uygulamalı açıdan ele almıştır. Peyzaj tasarımı ve bitki estetiği üzerine çalışan Muşdal, doğanın biçim, ritim ve döngüsel yapısından beslenen bir tasarım anlayışının, günümüzün çevresel krizleri karşısında nasıl bir duyarlılık geliştirebileceğini katılımcılarla paylaşmıştır. Söyleşi boyunca yalnızca tasarım

perspektifinden değil; aynı zamanda botanik ve ekoloji temelli bir yaklaşımla Türkiye'nin, özellikle de İstanbul'un bitki çeşitliliğine değinerek coğrafi zenginliklerimizin altını çizmiştir. Endemik türler, peyzaj belleği, doğa-insan ilişkisi gibi başlıklar çerçevesinde şekillenen bu buluşma, doğayı yalnızca ilham kaynağı olarak değil; aynı zamanda sürdürülebilir tasarımın asli bir bileşeni olarak gören bir bakış açısını pekiştirmiştir. Muşdal'ın bilimsel birikimi ile sanatsal sezgileri bir araya getirdiği bu sunum, katılımcılarda hem kavramsal hem de duyuşsal bir iz bırakmıştır.

Görsel 3. Doğanın İzinde: Bitki Tasarımı Söyleşisi, Nihan Sevinç Muşdal ve Bienal Ekibi

Esin Aykanat Avcı'nın yürüttüğü *"Biomateryal Kolaj Atölyesi"*, alternatif malzemelerin sanatsal üretimdeki potansiyelini ortaya koymuştur. Atölye, biyolojik dönüşüm ve yeniden kullanım kavramlarını merkezine alarak katılımcılara çağdaş sanatın malzeme anlayışında dönüşen paradigmaları deneyimleme fırsatı sunmuştur.

Görsel 4. Biomateryal Kolaj Atölyesi

Edebiyat kuramı ve şiir ile görsel sanat ilişkisi üzerine düşünmeyi teşvik eden ise iki sunum gerçekleşmiştir. Dr. Yekbin Balçık, *“Konkrete Poesie ve Edebiyatta Felaketin Sahnelenmesi”* başlıklı konuşmasında şiirin biçimsel yapısının felaket temsilleriyle olan ilişkisini tartışırken, Cansu Öcel, *“Bir Sınır Problemi Olarak Şimdiki Zaman”* adlı sunumunda zaman algısının belirsizliğini felsefi bir derinlikle ele almıştır.

Bienalin son paralel etkinliği ise Bihter Sabanoğlu tarafından gerçekleştirilen *“Kentsel Yıkım ve Romancılık”* başlıklı söyleşi olmuştur. Söyleşi tarihsel ve edebi katmanları bir araya getiren özgün bir çerçevede ilerlemiştir. Romancı kimliğiyle tanınan Sabanoğlu, aynı zamanda Bizans tarihi üzerine sürdürdüğü doktora çalışmasından beslenen çok disiplinli yaklaşımıyla dikkat çekmiştir. Konuşmasında, İstanbul’un tarihsel dönüşümlerini, özellikle Bizans’tan günümüze kadar uzanan kentsel değişim süreçlerini, mekânın kültürel belleğiyle ilişkilendirmiştir. Bu tarihsel bağlamı, roman sanatının anlatı potansiyeliyle birleştirerek, kentsel yıkım ve dönüşümün edebi temsillerini derinlikli bir şekilde ele

almıştır. Edebiyatın, geçmişin izlerinin, bugün nasıl görünür kılabileceğine dair yaptığı çözümler, hem yazınsal hem de tarihsel bakış açısını bir arada sunarak dinleyicilerde güçlü bir düşünsel etki yaratmıştır.

Tüm bu paralel etkinlikler, bienalin yalnızca bir sergi alanı değil; çok yönlü bir entelektüel buluşma noktası olduğunun en somut göstergesi olmuştur. Her bir konuşmacının katkısı, katılımcılara yeni kavramlar, sorular ve olasılıklar sunarak bienalin temel sorusuna farklı perspektiflerden yaklaşma imkânı tanımıştır.

Bu denli kapsamlı ve çok paydaşlı bir uluslararası etkinliği hayata geçirmek, kuşkusuz büyük bir özveri ve kolektif bir emeğin sonucudur. Bu noktada, sürecin her aşamasında desteklerini esirgemeyen Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Arif Can Güngör'e en içten teşekkürlerimizi sunarız. Aynı şekilde, ilk iki bienalin düzenleme kurulu başkanı olarak bu yıl da süreçteki tecrübesiyle yön gösteren Doç. Dr. Sinem Budun Gülas'a şükran borçluyuz. Ayrıca bienalin kavramsal çerçevesinin oluşum sürecinde bizlere yol gösteren Prof. Dr. Özer Kanburoğlu'na içten teşekkür ederiz.

Bienalin görsel kimliği ve dijital altyapısı, etkinliğin erişilebilirliğini ve etkisini artıran başlıca unsurlardan biri olmuştur. Afiş tasarımı ve sosyal medya grafik içerikleri Arş. Gör. Ardahan Toruk ile Arş. Gör. Süeda Şatır Toruk tarafından titizlikle hazırlanmış; web tasarımı ise Dr. Öğr. Üyesi Mesut Batuhan Çankır tarafından gerçekleştirilmiştir. Dijital alandaki bu bütüncül yaklaşım, bienalin hem estetik hem de işlevsel olarak güçlü bir yapıya kavuşmasına olanak tanımıştır.

Sergi ve etkinlik koordinasyon süreçleri, çok katmanlı bir organizasyon yapısına ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda, Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Şentürk ve Arş. Gör. Oğuz Mazak'ın sergi koordinatörlüğü görevini başarıyla yürüttüğünü belirtmek gerekmektedir. Aynı şekilde, etkinlik koordinasyonunda görev alan Dr. Öğr. Üyesi Nafiseh Laleh, Arş. Gör. Emel Çolak Yıldız ve Arş. Gör. Hilal Şimşek de sürece etkin katkı sağlayarak bienalin çok yönlü etkileşim alanları yaratmasına katkıda bulunmuşlardır. Metinlerin derlenmesi ve editoryal süreçte Arş. Gör. Didem Ermiş'in titizliği, içeriklerin akademik niteliğini pekiştirmiştir. Sekreteryaya görevini üstlenen Arş. Gör. Büşra Sokur ve Arş. Gör. İrem Özgül ise idari süreçlerin aksamadan yürütülmesini sağlayarak bienalin görünmeyen ama hayati bir yükünü üstlenmişlerdir.

Tüm bu katkıların yanı sıra, en büyük teşekkürü hiç kuşkusuz öğrencilerimize borçluyuz. Onlar, ürettikleri işler aracılığıyla yalnızca bireysel ifadelerini ortaya koymakla kalmamış; aynı zamanda bugünü ve geleceği sorgulayan, izleyiciyi düşünmeye sevk eden imgeler yaratmışlardır. Bienalin "Sırada Ne Var?" sorusuna verdiği en güçlü yanıt, bu genç sanatçıların ortaya koyduğu düşünsel cesaret ve yaratıcı çeşitlilik olmuştur.

III. Uluslararası Öğrenci Bienali, bu yıl bir kez daha göstermiştir ki sanat; yalnızca tanıklık etmekle kalmaz, aynı zamanda geleceği tahayyül etmenin ve yeniden kurmanın en güçlü yollarından biridir. Bu bienalin ardından ardımızda yalnızca bir sergi değil, aynı zamanda kurulan uluslararası dostluklar, doğan yeni sorular ve sanat yoluyla mümkün kılınan ortak düşünme alanları kalmıştır. Katkı sunan tüm sanatçılara, akademisyenlere ve düzenleme

kuruluna teŖekkür ederken, bu kolektif çabanın yeni baŖlangıçlara ve daha yaŖanabilir bir dünyaya dair umutlarımızı pekiŖtirmesini dilemekteyiz. Umudumuz, bu deneyimin gelecekte daha büyük buluşmalara, derinleşen tartışmalara ve yeni iş birliklerine kapı aralamasıdır. Sanatın dönüştürücü gücüne ve gençlerin yaratıcı enerjisine inancımızla, bir sonraki bienalde yeniden buluşmak için sabırsızlanıyoruz.